

Sleutelen voor gevorderden

Matched Care voor de risicojeugd

Een auto repareren terwijl de motor nog draait. Elke dag weer. Ga er maar aan staan. Dan ben je blij dat je even een dagje achterover kunt hangen bij een congres met je vakgenoten. Maar niet de hulpverlener in de residentiële jeugdzorg. Nee, die luistert, deelt, wisselt uit, leert en vertrekt geïnspireerd en wijzer weer naar huis.

Voorzitters prof dr Arne Popma
en dr Lieke van Domburgh

En zo geschiedde in Accommodatie Domstad. Waar dagvoorzitter Arne Popma, tevens psychiater, de dag begon met de teen van zijn vriendin, die hij zelf verkeerd had gediagnosticeerd waardoor pas een paar weken later duidelijk werd dat die wél gebroken was. Gevalletje niet zo *matched care*. Dat moet anders in de jeugdhulpverlening. Beter. Een terechte constatering. Maar ook een uitdaging. In deze tak van sport ben je toch een soort hulpverlener terwijl je cliënt niet stil ligt: een automonteur terwijl de motor nog draait.

Tanja Traag - CBS

En dus was er grote behoefte aan een congres *Matched care in de levensloop van risicojeugd*. Zo bleek ook uit de massale aanmelding. Er was echter even buiten de vierkante wielen van de NS-trein gerekend, dus *matchte* de opkomst helaas niet met de inschrijving. Zonde. Maar, we hebben het niet over de mensen die er niet waren, maar over die er wel waren. Juist. Te beginnen met de sprekers van de ochtend die het theoretisch kader verzorgden.

Wat *facts and figures*. Tanja Traag van het CBS schetst in een overzichtelijke presentatie de ontwikkeling van de 'jeugdzorgjongere'. In het kort: vijf procent van alle kinderen heeft op de allereerste schooldag al te maken gehad met jeugdzorg; die kinderen blijven vaker laagopgeleid dan hun klasgenootjes en relatief een groot deel van hen wordt achttien zonder startkwalificatie. Het is geen florissant beeld. En het word niet beter als de volgende spreker, Arjan Blokland, vertelt dat juist die startkwalificatie zo hard nodig blijkt voor de jongere die van het rechte pad gaat in zijn jeugd: die is nodig voor een baan en iemand met een baan heeft beduidend minder kans om op latere leeftijd terug te vallen in delinquent gedrag. Arjan doet oa bij het NSCR onderzoek naar de criminele carrières en levensloop van jongeren die ooit in een JJI zaten. Hij vertelt: werk remt criminaliteit, maar criminaliteit remt ook de kans op werk.

Is er dan alleen maar slecht nieuws? Nee, want er zijn interventies die lijken te werken. Bijvoorbeeld het sleutelen aan sociale vaardigheden. Omgaan met impulsiviteit, verminderen van agressiviteit: het leidt tot meer kans op werk en hogere kans op behoud van werk. Voorlopige conclusie na de eerste twee sprekers: onderwijs heeft preventieve functie en (coaching on) the job is belangrijk. Uitdaging blijft: de jongeren moeten ook geholpen willen worden. Want ja, weet u nog: de boutjes, moertjes en schroefjes draaien we aan terwijl de motor loopt.

Over sleutelen gesproken. Dat is kort (door de bocht) gezegd wat de derde en laatste spreker van de ochtend doet met knopen in een netwerk. Anna Lichtwarck-Aschoff van de Radboud Universiteit is ontwikkelingspsycholoog en vertelt over de netwerkbenadering. Het idee daarvan is dat je kijkt naar het netwerk van symptomen en hoe die elkaar versterken, oproepen en veroorzaken. Zo krijgt iemand met

veel stress vaak last van slapeloosheid; daardoor kan hij depressieve gedachten krijgen; gaan piekeren en.. stress krijgen. De netwerkbenadering gaat niet op zoek naar een onderliggende oorzaak. *This is it*: het is een netwerk en dat moet je als netwerk benaderen. Dus moet je kijken naar de knopen en de verbindingen ertussen. Wil je die doorbreken, moet je feedbackloops uitschakelen of die op andere plekken toevoegen. Het netwerk is voor iedereen anders. Interventies moeten altijd ingebed zijn in de individuele netwerkstructuur *Matched care* dus.

Tot zover de theorie. Nu de praktijk. Ah, het bruggetje. Van de ochtend naar de middag. Van plenair naar de workshops, vier in totaal. Over dagbesteding, samen beslissingen nemen, relatievorming en het belang van sociale netwerken. Binnen elke workshop, drie *best practices*. En van die drie *best practices*, de drie *lessons learned*. Volgt u het nog? Dat zijn heel veel voorbeelden en nog meer lessen, die u [hier](#) allemaal (terug) kunt vinden.

Uw verslaggever nam afstand, stapte in een helikopter en dit is wat zij zag en hoorde in de verschillende workshops: de belangrijkste lessen van de dag.

1. Dagbesteding school/werk

Hoewel binnen de forensische zorg het belang van school en werk breed wordt onderstreept, lukt het nog lang niet altijd om de dagbesteding geïntegreerd met zorg vorm te geven en op die manier uitval te voorkomen. SNAP, School2Care en De Nieuwe Kans inspireerden ons hoe het wél te doen.

De lessen:

- Het is efficiënt om onder één dak onderwijs en zorg te organiseren. De twee moeten samenwerken en afstemmen, maar iedere professie moet wel werkzaam blijven binnen zijn eigen specialisme: schoenmaker blijf bij je leest.

Prof dr Arjan Blokland - NSCR

- We moeten vroeger zijn met het inzetten van de juiste hulpverlening: vroeg herkennen van signalen en korte lijnen zijn belangrijk. We moeten luisteren en invoelen én daar kan onderwijs zeker een rol in vervullen!
- Door onderzoek te verbinden aan de praktijk, kunnen gevalideerde screeningsinstrumenten ontwikkeld worden om zo tot *matched care* te komen.

2. Shared Decision Making

Bij *Shared Decision Making (SDM)* staat de jongere centraal: wat de jongere wil bereiken is leidend. Het werkt alleen als de jongere goed wordt geïnformeerd en gemotiveerd.

En omdat er zoveel vormen van SDM zijn, waren er zelfs twee parallelle sessies, met presentaties van/over CAPA, Mijn Pad, JouwZorg, Up2U, Thumbs Up en de rol van SDM bij het terugdringen van repressie in de Jeugdzorg.

De lessen:

- De jongere moet de regie hebben. Bijvoorbeeld zelf kunnen kiezen voor een hulpverlener. Het vergroten van de eigen regie leidt tot een hogere motivatie en succesvolle behandeling.
- Écht luisteren naar jongere (en systeem) loont.
- Het stellen van een doel, trekt de behandeling voort. De cliënt moet echter het doel stellen. Hoe lastig dat ook is voor de hulpverlener (behalve als het doel is huurmoordenaar worden..)
- Gebruik de taal en tools (van de belevingswereld) van de jongere, zoals een app. Deze kan de behandeling versterken. Jongeren zien voordelen in ICT-tools: die kunnen inzichten geven en de behandeling 'leuker' maken.
- Als we de jongere mee hebben, moeten we ook de groepsleiders meekrijgen. Willen die bijvoorbeeld wel met een app werken? Voorwaarde voor succes: Meerwaarde laten zien!
- Bij het terugdringen van repressie in de jeugdzorg(plus) hoeven niet per se de regels die structuur bieden, worden aangepast, maar wel de manier waarop die regels gehandhaafd worden.
- Het is belangrijk om alle aspecten en regels van een residentieel verblijf meteen duidelijk uit te leggen aan de jongeren en systeem transparantie.

Dr Anna Lichtwarck-Aschoff -
Radboud Universiteit

3. Relatievorming/netwerk

Steun van (de juiste) mensen in het netwerk is voor elke cliënt belangrijk, zowel tijdens als na een behandeling. Dat is het idee achter Multpluszorg, de Eco-app en de intimiteitsruimte van de JJI Lelystad

De lessen:

- Stel grenzen, maar geef ook ruimte. Geef de jongeren eigen verantwoordelijkheid: als ze zelf een wasmachine kopen, blijft die draaien.
- Gebruik de community: het netwerk van de jongere om succesvol te kunnen behandelen.
- Met een app kun je het netwerk van de jongere in kaart brengen en (mede) daardoor beter inzetten.
- Door relatievorming en intimiteit lukt het om vriendinnen van jongeren beter als steunbron in te zetten voor de jongeren. Voorzichtig komt de buitenwereld meer binnen.
- Als hulpverlener heeft iedereen een eigen voordeel. Gebruik dat.

Afsluiting

Wat nemen we mee, vroeg dagvoorzitter Lieke van Domburgh. Wat viel op? Een aantal quotes van de dag! Dat reclassering echt een jongensding is. Dat meisjes vaak pas in hun puberteit in aanraking komen met jeugdzorg. Dat een huwelijk vrouwen niet helpt om op het rechte pad te blijven. Dat ze wel moeten trouwen uit liefdadigheid omdat het de man wél helpt. Dat niemand het oneens is met het betrekken van jongere bij de behandeling. Dat *shared decision making* goed klinkt, maar dat de uitvoering niet altijd makkelijk is. En dat er meer integraal moet worden (samen)gewerkt: zonder schotjes dus. Het was een mooie dag, zei de andere dagvoorzitter Arne Popma. Dat vond het publiek ook. We dronken een borrel en vertrokken wijzer naar huis dan we gekomen waren. Dat *matchte* met de verwachtingen. En daar zijn we blij om. Dank voor uw deelname!